BIBAD *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi 5 (1): 43-50, 2012*
ISSN: 1308-3961, E-ISSN: 1308-0261, www.nobel.gen.tr

Kent İçi Akarsuların Rekreasyonel Yönden Kullanımı: Çanakkale Sarıçay Örneği

Alper SAĞLIK[1*] Füsun ERDURAN[1] Aysun ÇELİK[2]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Çanakkale

[2] Kocaeli Üniversitesi, Arslanbey Meslek Yüksekokulu, Peyzaj ve Süs Bitkileri Programı, Kocaeli

*Sorumlu Yazar:
alpersaglik@comu.edu.tr

Geliş Tarihi: 24 Aralık 2011
Kabul Tarihi: 12 Şubat 2012

Özet

Kentlerin kuruluşunda gelişim ve kalkınmasında akarsular ve kıyılarının kullanımı, sağladıkları olanaklar ve sahip oldukları ekosistemler açısından çok önemli olmuştur. Kentsel anlamda akarsuların akış potansiyelleri, içinde ve çevresinde çok farklı canlılara yaşam olanağı sağlamaktadır. Kent ekolojisine olan katkıları yanı sıra kentlinin rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmasında da akarsular önemli potansiyel alanlardır.

Çanakkale kentinin merkezinden geçerek boğaza akan ve kıyı bölgesi ile bağlantılı konumda olan Sarıçay, konumu ve sahip olduğu doğal kaynakları nedeni ile kentin önemli bir ekolojik koridorunu oluştururken rekreasyonel kullanımlara da olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada Sarıçay kıyı bölgesinin kentli tarafından kullanımında mevcut olanakların, ihtiyaçların ve sorunların neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla alanın kullanımı ile ilgili soruları içeren bir anket hazırlanarak kullanıcılara uygulanmıştır. Anket sorularının uygulanmasında 277 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre alanın rekreasyonel kullanımında stratejilerin belirlenmesi, yönetim kararlarının alınması ve alanın gelişim kararlarında bu çalışmanın yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Aynı zamanda alanın kullanım olanaklarının ve rekreasyonel ihtiyaçların belirlenmesinde yön gösterici olması açısından farklı meslek grubundan uzmanlar tarafından alanın üstün ve zayıf yönleri aynı zamanda alanda yapılacak çalışmalarda, fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi için alana SWOT analizi uygulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akarsu, Çanakkale, Kent Ekolojisi, Rekreasyon, Sarıçay

Recreational Use of Streams in The City: An Example of Çanakkale Sarıçay

Abstract

The establishment and development of cities in the development of the use of rivers and coasts, they provide has been very important in terms of facilities and their ecosystems. Flow potential of streams in the urban context, to provide an opportunity to live in and around the city with the ecology of many different organisms. As well as its contribution to meeting the needs of the Citizen in the rivers of important potential recreational areas.

Flowing through the center of the city of Çanakkale straits and who is associated with the coastal zone Sarıçay, location and cause of the natural resources of the city with an important ecological corridor also allows creating the recreational use.

The use of existing facilities by the urban coastal Sarıçay this study, was conducted to determine the needs and problems of what was happening. For this purpose, a questionnaire that included questions related to the use of the area prepared and applied to the users. 277 people have been reached in implementing the survey questions. Based on the results obtained from the use of recreational facilities in the area of strategies, management to make decisions, and the area is aimed to guide development decisions in this study.

At the same time, and recreational facilities in the area of operation in different occupational groups in terms of identifying needs to be guiding the field by experts to be superior and weaknesses of the field trials at the same time, opportunities and threats in the SWOT analysis was applied for the determination of the area.

Key Words: River, Çanakkale, Urban Ecology, Recreation, Sarıçay

GİRİŞ

Su kıyıları, deniz ile karaların birleştikleri ekosistemler olarak, değişik hayvan ve bitki türleri için uygun habitatlar oluştururlar. Aynı zamanda sundukları pek çok doğal, estetik, ekonomik ve coğrafi olanaklar nedeniyle tarihin ilk çağlarından itibaren insan toplulukları için çok değerli yerleşme alanları oluşturmuşlar ve pek çok medeniyetin beşiği olarak günümüze dek uzanan çeşitli tarihi ve mimari mirası barındırmışlardır[1]. Bu nedenle kentsel gelişimde önemli fonksiyonları vardır ve kentlerin en önemli karakteristik alanlarıdır.

Kentsel ve kırsal mekanlarda hidrolojik bir yapının bulunması, o alanda peyzajın oluşmasında önemli katkılar sağlar. Akarsular peyzaja bir hareket ve canlılık getirir, çevresini durgun sulardan çok daha fazla serinletir. Ayrıca akarsular küçük dalgalanmalar yaparak peyzajda tek düzeliği ortadan kaldıran ve çok büyük değişimler getiren bir rekreasyon elemanıdır[2]. Özellikle kent içindeki akarsular, rekreasyon alanı yaratma, kent flora ve faunasını koruma ve kent ekolojisini düzenleme gibi önemli görevleri üstlenmişlerdir. Fakat son yıllarda kentlerde akarsuların kentsel atık alanı olarak kullanılması anlayışı yaygınlaşmıştır ve bu durum sürdürülebilir kent açısından önemli bir tehdittir[3]. Bu tehditlerden en önemlisi olan kentsel atık ve kirleticiler, akarsu çevresinin hassas ekosisteminde çok hızlı deformasyonlar yaratarak alanların doğal niteliğini kaybetmesine neden olmaktadır. Bu tehditlere karşı hızlı önlemler alınması doğal yapının korunmasını ve bu alanların kentin en önemli açık yeşil alan potansiyeli olmasını sağlayacaktır.

Bu nedenle kent merkezinden geçen akarsular, en önemli ekolojik koridor ve yaşam alanıdır. Fakat kentlerde hızla artan nüfus ve yerleşimlerin plansız olarak gelişimi doğal alanlara yoğun baskılar yaratmaktadır. Tarihi ve kültürel önemi yanı sıra doğal yaşam alanlarının çeşitliliği ve kaynaklarının zenginliği ile değerli olan Çanakkale kenti de aynı şekilde hızlı bir yapılaşma baskısı altındadır. Kaz dağlarından doğarak kentin merkezinden geçen ve boğaza dökülen Sarıçay, çevresinde kentsel rekreasyon açısından önemli ekosistemler yaratmaktadır. Fakat akarsu, sahip olduğu rekreasyonel potansiyeli yatağına çok yaklaşan yapılaşma ile hızla kaybetmekte ve sağlıksız bir yaşam alanı haline gelmektedir.

Alanın aynı zamanda evsel ve endüstriyel atıklarla kirletildiği, doğal su özelliğini tümüyle kaybederek özellikle yaz aylarında akarsuyun ana kaynağının kaybolduğu, zaman zaman yağmur sularının karıştığı ve çoğu kez akarsuyun zararlı unsurlar taşıdığı saptanmıştır. Böylece Çanakkale'ye yüzlerce yıldır yaşam veren Sarıçay son 40 yılda yaşanmaz hale gelmiştir[4]. Bu bağlamda Sarıçay'ın bu olumsuz etmenlerden arındırılarak kentsel rekreasyon alanı olarak kentliye kazandırılması için planlama ve tasarım çalışmalarının ivedilikle yapılması gereğinden yola çıkılarak bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Alanın, kentlinin ihtiyaçlarını tam olarak yerine getirebilmesi ve bu doğrultuda plan kararlarının alınarak tasarımların yapılabilmesi için kentlinin de görüşlerinin alınarak bu sürece katılımının sağlanması çok önemlidir.

Akarsu rekreasyonu planlamasındaki başarıda en önemli faktörlerin başında katılım gelmektedir. İstenilen katılımın sağlanabilmesi ise taraflar arasındaki sağlıklı bir iletişim kurulması ile mümkündür. Başarılı bir iletişim için yapılması gereken, kullanıcıların rahatlıkla istek, ihtiyaç ve önceliklerini açıklayabilecekleri ortamlar yaratmaktır. Buradan elde edilecek veriler ışığında yapılacak çalışmalar yönlendirilmelidir. Bu sayede toplumun projeyi sahiplenmesi sağlanır. Ayrıca sürecin sonunda ortaya çıkan çözümlerin katı değil, esnek olmasına dikkat edilmeli ve zaman içinde gelen taleplere göre gerekli değişiklikler yapılabilmelidir[5].

Çanakkale kentinde çok önemli konumda olan Sarıçay'ın kentlinin rekreasyonel ihtiyaçlarını yeterince karşılayabilmesi için günümüz ihtiyaçları doğrultusunda yeniden ele alınması zorunludur. Bu nedenle bu çalışmada öncelikle alanın güçlü ve zayıf yönlerinin, ayrıca olanak ve kısıtlamaların belirlenerek doğru tasarım yaklaşımları oluşturulabilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla alan kullanımını belirlemek, aynı zamanda

da kullanıcının istek ve ihtiyaçları doğrultusunda tasarımlar geliştirebilmek için kentliye anket uygulanmıştır.

Bu çalışma ile Çanakkale için önemli bir rekreasyon potansiyeline sahip olan alanın tasarımında kentlinin istek ve ihtiyaçlarının ön planda tutulması hedeflenmiştir. Böylece halkın görüş ve katılımı ile yapılacak ekolojik temele dayalı tasarımlar kentlinin bölgeyi daha iyi sahiplenmesini de sağlayacaktır. Çalışmada bu doğrultuda Sarıçay'ın geleceğe yönelik tasarımı için öneriler geliştirilmiş, araştırma alanı için uygun rekreasyonel kullanımlar belirlenmiştir. Elde edilen verilerin yerel yönetimler, kamu kuruluşları ve üniversitenin farklı birimleri tarafından yapılacak çalışmalarda önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın ana materyalini Çanakkale kent merkezini ikiye bölerek Çanakkale Boğazı'na dökülen Sarıçay'ın, İzmir-Bursa karayolu köprüsü ile boğaza döküldüğü yer arasında kalan yaklaşık 6 km uzunluğa sahip kıyısal alan oluşturmaktadır (Şekil 1).

Sarıçay, Kazdağları'ndan doğarak Kirazlı Dağı, Aladağ ve Kayalı Dağları'ndan gelen derelerle beslenmekte olup 40 km kadar uzunluğa sahiptir ve üzerinde Atikhisar Barajı yer almaktadır[6] (Şekil 2).

Araştırmanın yardımcı materyallerini Sarıçay'da yer alan yerleşim, tarım, sanayi ve diğer kullanımlara ilişkin veriler oluşturmaktadır. Ayrıca, Sarıçay'a ait çeşitli veriler, ilgili kurumlar tarafından hazırlanmış olan raporlar, alanda yapılan inceleme ve gözlemler, çekilen fotoğraflar ve konuyla ilgili olarak incelenen yerli ve yabancı literatürler de araştırmada yardımcı materyal olarak kullanılmıştır (Şekil 3).

Araştırmada yöntem olarak birinci aşamada SWOT (Streght, Weakness, Opportunity, Threatment) analizi yapılmıştır. Bu aşamada alanının rekreasyonel açıdan mevcut durumunun, güçlü ve zayıf yönlerinin, ileriye dönük olarak da sunduğu olanakların ve olası kısıtlamaların neler olduğu belirlenerek çizelge oluşturulmuştur.

İkinci aşamada Sarıçay yakın mahallerinde oturan ve alanı kullanan 277 kentliye 25 soruluk

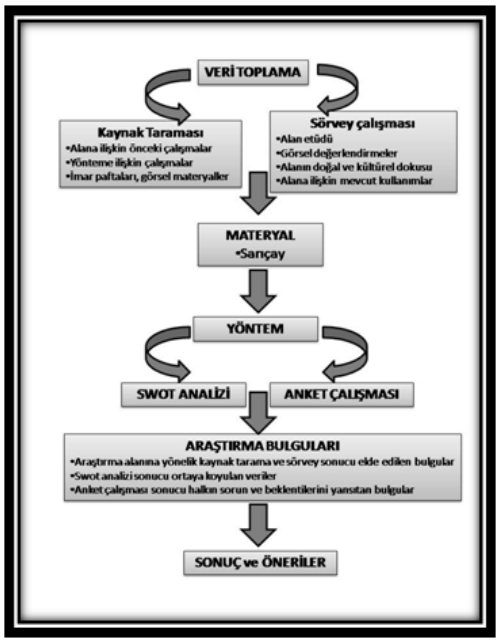

Şekil 1. Sarıçay'ın konumu ve araştırma alanı.

Şekil 2. Sarıçay ve Yakın çevresi (2010).

bir anket uygulanmıştır. Anket çalışmasında, araştırma amacı doğrultusunda standart anket formları hazırlanmıştır. Hazırlanan anketlerde ilk kısım kullanıcıyı tanımaya yönelik olarak; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çocuk, gelir durumu gibi sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda Çanakkale İli'nin rekreasyonel anlamda mevcut durumu ve

Şekil 3.Yöntem Akış Diyagramı.

hangi kullanımların yetersiz ya da eksik olduğu sorgulanmıştır. Son kısmı ise araştırma alanı olan Sarıçay ve yakın çevresi ile ilgili mevcut durum değerlendirmesi, alanı kullanma alışkanlıkları, ulaşım, tasarım istekleri, rekreasyonel isteklerden oluşan sorular oluşturmaktadır. Anket formu, halkın anlayabileceği biçimde hazırlanarak yüzyüze görüşme yöntemi ile araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Anketler, 2010 yılı Şubat-Haziran aylarında ve kentlinin alan yakınında yoğun olarak kullandığı açık ve kapalı alanlarda, kafelerde, iş yerlerinde, evlerde yapılmıştır. Anketlerin tamamı yapılan analizlerde değerlendirilmiş olup, bu anket ile Sarıçay'ı kullananların sosyal kimliği, alanı kullanış amaçları, beklentileri, sorunları ve istekleri sorgulanmıştır.

Üçüncü aşamada elde edilen veriler ile SPSS 16 istatistik programında varyans analizi yapılmıştır. Anket sonuçları çizelgeler halinde özetlendikten sonra materyal olarak değerlendirilmiştir.

Dördüncü aşamada alanın geleceğe yönelik olarak doğal ve kültürel yapısının korunarak geliştirilmesi ve kentlinin istekleri doğrultusunda tasarım kararları alınması yönünde öneriler geliştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırma Alanının Tanıtımı

Çanakkale Merkez İlçe nüfusu 106.116'dır. Kent, Türkiye'nin kuzeybatısında Avrupa ve Asya kıtalarını birbirinden ayıran ve kendi adını taşıyan boğazın iki yakasında kurulmuştur[7].

Osmanlı döneminde Çimenlik Kalesi çevresinde ve Sarıçay'ın kuzeyinde başlayan kentsel gelişim, tarihi süreç içinde artan nüfus ve kentin gelişimini sınırlayıcı öğelerin planlama üzerindeki olumsuz etkileri sonucunda 1978 yılında hazırlanan yenileme planları ile araştırma alanının da içinde yer aldığı daha iç kesimlere doğru ilerlemesini sürdürmüştür[8] (Şekil4).

Sarıçay bölgenin beşinci büyük akarsuyudur ve yörenin Asya yakasındaki diğer akarsuları gibi Kazdağları'ndan doğmaktadır. Sarıçay, halk arasında Kocaçay olarak da isimlendirilmektedir. Kirazlı Dağı, Aladağ ve Kayalı Dağları'ndan gelen derelerle beslenerek Çiftlik Deresi ile birleşene kadar Şeytan Deresi adı ile de anılmaktadır.

Şekil 4. Sarıçay'ın kuzey yakası(Fevzipaşa Mahallesi)(2011).

Şekil 5. Sarıçay'ın güney yakası(Barbaros Mahallesi)(2011).

Kurşunlu Köyü yakınlarında Çanakkale Ovası'na çıkan çay, Çanakkale kent merkezini ikiye bölerek boğaza dökülmektedir[8](Şekil 5).

Sarıçay'ın kent yerleşiminde boğaza döküldüğü bölüm, Barbaros ve Fevzipaşa mahallelerinin sınırını oluşturmaktadır. Tarihin farklı dönemlerinde Çanakkale boğazının korunmasına yönelik kullanılan Çimenlik Kalesi'nin içinde yer aldığı Fevzipaşa Mahallesi kentin ilk kuruluş alanıdır. Bu bölüm kentsel sit alanı dahilindedir. Kentsel tasarım anlamında bu bölgede yapılan ilk düzenleme çalışmalarına 2002 yılında başlanmıştır. Barbaros Mahallesi kıyısında 2005 yılında Çanakkale ile kardeş kent olan Almanya-Osnabrück Belediyesi Osnabrück Parkı'nın yapımını üstlenmiştir. Fakat Sarıçay çevresi her iki kıyı boyunca önemli rekreasyon potansiyeline sahip olmasına karşın ihtiyaca yönelik tasarım ve uygulamalara yer verilmemiştir.

Yerel yönetim tarafından mevcut yapısal alanların ve donatıların revize edilmesine yönelik çalışmalara 2008 yılında tekrar başlanmıştır. Bu dönemde akarsu çevresinde resmi kurumlar arasında bağlantılı çalışılarak akarsu yatağı ıslah çalışmaları çerçevesinde kıyı bölümü beton bir hat ile sınırlanmış ve çevresi yeşil alan olarak düzenlenmiştir. Sarıçay'ın iki kıyısını bağlayan köprü çevresinde yer alan ve kentlinin en yoğun kullandığı Cuma Pazarı, kapalı pazar olarak düzenlenmiş ve otopark alanları yapılmıştır. Bu çalışmalarda bilimsel araştırmalara dayalı uygulamalara rastlanmamıştır. Bölgede devam eden çalışmalar, 2011 yılında başlanan rıhtım iyileştirme ve yaya köprüsü bakım çalışmalarıdır.

Araştırma alanının rekreasyonel kullanım yönünden analizi

Araştırma alanı yerinde gözlem, inceleme ve tespitlere dayalı olarak, rekreasyonel kullanım yönünden SWOT analizi ile Çizelge 1'de değerlendirilmiştir. Alanın rekreasyonel kullanım açısından güçlü, zayıf yanları ile olası fırsatlar ve alanda olabilecek tehditler belirlenmiştir.

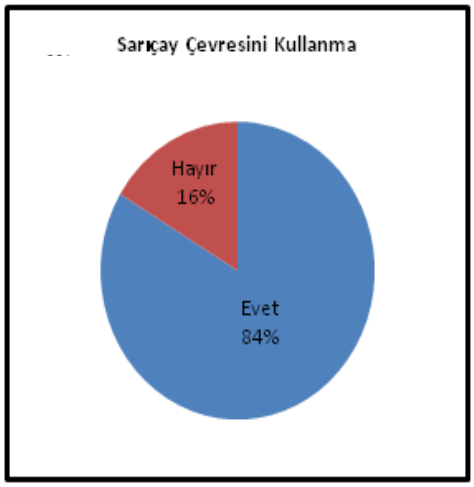
Çizelge 1. Sarıçay ve Çevresinin Rekreasyonel Kullanım Açısından SWOT Analizi.

Güçlü Yönler	**Zayıf Yönler**
Doğal güzellik	Altyapı eksikliği
Görsel zenginlik ve manzara	Donatıların kalitesizliği
Önemli çevre kirliliğinin olmaması	Yeşil alanların yetersizliği
Kültürel zenginlikler	Alanın yeterince temiz olmaması
Olumlu iklimsel koşullar	Aktiviteler yetersiz
Merkeze yakınlık	Güvenli değil
Açık alan potansiyeli yüksek	Yapısal (görsel) kirlilik
Kıyısal alan niteliği	Güneş ve rüzgârdan korumada yetersizlikler
Olanaklar	**Kısıtlamalar**
Farklı rekreasyon etkinlikleri için uygun alanlar	Halkın alanın iyileştirilmesi için herhangi bir girişimde bulunmaması
Halkın rekreasyonel etkinlikler ile ilgili düzenlemelere olumlu bakması	Su kirliliği ve çevre yönetmelikleri
Kent ulaşım ağı ile bağlantılı	Görüntü kirliliğine neden olan bozuk yerleşimlerin varlığı
Akarsu aktivitelerine uygun	Alüvyal zeminin sağlam olmayışı

Kentlinin rekrasyonel ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik yapılan anket çalışmasında Çanakkale-Sarıçay ve çevresindeki yakın mahallelerde oturan ve bu alanları kullananlar katılımcı kitle olarak dikkate alınmıştır. Katılımcıların genel profilleri belirlenerek rekreasyonel ihtiyaçları, mevcut alanların ihtiyaçlarını karşılama durumları ve rekreasyon faaliyetleri yapmalarına yönelik sorular sorulmuştur. Katılımcıların genel profillerini yansıtan yaş ve cinsiyet dağılımları, eğitim ve gelir durumları Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Ankete katılanların genel profili (%).

CİNSİYET	Bay	%53	**YAŞ**	18-25	%37	**EĞİTİM DURUMU**	İlköğretim	%17	**GELİR DURUMU**	Asgari Ücret	%44
	Bayan	%47		26-35	%19		Lise	%25		800-1500 TL	%38
				36-45	%17		Üniversite	%52		1600-2500 TL	%16
				46-50	%11		Y.Lisans	%6		2600-3500 TL	%1
				51-	%16					3600 TL-	%1

Şekil 6. Sarıçay ve çevresini rekreasyonel amaçlı kullanım oranı(%).

Şekil 7. Katılımcıların Sarıçay'ı kullanım sıklığı(%).

Katılımcıların rekreasyonel ihtiyaçlarının mevcut kullanımlarla karşılanma durumunu incelediğimizde; katılımcıların **%56.2**'si Çanakkale kentinde rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılanmadığını söylemektedir. Katılımcıların %28'i kısmen ihtiyaçlarının karşılandığını belirtmekte, **% 15.3**'lük küçük bir bölüm ise eğlenme ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanabildiğini bildirmektedir.

Sarıçay çevresini rekreasyonel amaçlı kullananların oranı %16.4 ile oldukça düşük seviyededir. Alanı hiç kullanmayanların oranı ise %83.6 dır (Şekil 6). Katılımcıların rekreasyon alanlarını kullanma sıklığı incelendiğinde; rekreatif etkinliklerini en fazla hafta sonu yapmayı tercih ettikleri belirlenmiştir (Şekil 7). Aynı zamanda katılımcıların **%83.2**'lik büyük bir çoğunluğu da Çanakkale kentindeki mevcut yeşil alanları kullanım açısından yeterli bulmamaktadır.

Sarıçay çevresini yeterince kullanamadığını söyleyen katılımcılar arasında yapılan incelemeye göre bu alanı kullanmama nedenleri Çizelge 3'de oransal olarak verilmiştir.

Çizelge 3. Sarıçay'ı kullanmama nedenleri(%).

Sarıçay'ı kullanmama nedeni	Oranı(%)
Temiz değil	**57**
Güvenli değil	**51**
Aktiviteler yetersiz	**43**
Kalite açısından yetersiz	**34**
Estetik değil	**25**
Teknelerden rahatsızlık	**17**
Zaman azlığı	**13**
Ulaşım zorluğu	**10**

Çizelge 4. Sarıçay ve çevresinde istenilen kullanımlar ve istenme oranları(%).

İstenilen Kullanım	İstenme Oranı(%)
Açık yeşil alanlar	**43**
Kafeterya, restoranlar	**39**
Yürüyüş yolları	**31**
Piknik alanları	**27**
Eğlence mekanları	**26**
Seyir alanları	**23**
Kültür merkezi	**20**
Hobi merkezi	**17**
Açık ve kapalı spor alanları	**16**
Çocuk oyun alanı	**15**
Kameriye ve pergolalar	**15**
Su içi eğlence-spor alanları	**10**
Bisiklet yolu	**8**
Meydanlar	**6**

Sarıçay'ı kullanan kişilere bu alanda ve yakın çevresinde olmasını istedikleri kullanımlar sorulmuştur. Buna göre olmasını istedikleri kullanımlar ve bunların istenme oranları Çizelge 4'de verilmiştir.

Alanın ulaşım durumu incelendiğinde, en fazla yaya olarak ulaşıldığı görülmektedir. Alandaki mevcut köprüyü %58.4'lük bir kesim ulaşım için yetersiz bulurken, %28'i yeterli bulmuştur. Sarıçay'ın iki kıyısı arasında daha iyi bir sirkülasyonun sağlanması, üzerinde farklı rekreasyon kullanımlarının da yer alacağı yeni bir köprü ile olabilecektir.

Sarıçay ve çevresini rekreasyonel olarak kullanan kişiler arasında yapılan araştırmada bu kişilere Sarıçay ve çevresi ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Buna göre: **%68.2'**si alanın üzerlerinde zayıf bir izlenim bıraktığını belirtirken **%4.7** gibi az bir kısmı ise alan hakkında iyi bir izlenime sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Alandaki yapısal tasarımın bıraktığı etkiyi iyi bulmayanların oranı **%74.1** tür. Oturma ve dinlenme yerlerini uygun bulmayanların oranı **%71.2**, alanda güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarını yetersiz bulanların oranı da **%78.8**'dir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tarih boyunca yerleşim alanları özellikle su kıyılarına yönelmiştir. "Kentsel Ekolojik Koridor"un temelini oluşturan bir unsur olarak dere, akarsu yatakları, toplumsal rollere sahip alanlardır. Kentsel peyzajda çoğu zaman bu roller birbiri ile yarış içindedir. Bu nedenle kentsel mekanlardaki dere koridorlarının kaynak değerlerinin korunarak planlanması için bu koridorların çevreleri ile birlikte ekolojik koridor olarak değerlendirilmesi gereklidir[9]. Kent gelişimlerinin su kıyısına olan baskılarının en aza indirilmesi ve alanın doğal kültürel kaynakları ile açık alan rekreasyonu doğrultusunda değerlendirilmesi çözümsel bir yaklaşım olacaktır. Bu amaçla alan gelişimlerinde ve plan kararlarında katılımcı yaklaşım ile hareket edilmeli ve kullanıcı istekleri tasarımlara yansıtılmalıdır.

Akarsu rekreasyonu planlaması ve tasarımında kullanıcıların rahatlıkla istek, ihtiyaç ve önceliklerini açıklayabilecekleri ortamlar yaratılmalı ve buradan elde edilecek veriler ışığında yapılacak çalışmalar yönlendirilmelidir[10].

Bu bağlamda öncelikle araştırma alanı olan Sarıçay ve yakın çevresi için uzman görüşleri doğrultusunda yapılan SWOT analizi sonuçlarının ve alanı kullanan kişilere uygulanan anketlerin değerlendirilmesi ile alana yönelik öneriler geliştirilmiştir. Alanın altyapı ve donatı açısından nitelik ve nicelik olarak eksik olması rekreasyonel kullanım açısından alanın en zayıf noktasıdır. Anket sonuçlarından elde edilen bilgiye göre katılımcıların %51.8'i lisans, %5.8'i ise lisansüstü seviyesinde eğitime sahiptir ve bu alanı kullanan kişilerin eğitim düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durumda yapılacak uygulamalarda rekreasyonel kullanım alanlarının nitelik açısından iyileştirilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bununla birlikte SWOT analizinde kullanıcıların alanın iyileştirilmesi için herhangi bir girişimde bulunmaması da kısıtlayıcı bir etken olarak görülmektedir.

Yapılacak her türlü çevre düzenleme çalışmasında halkın isteklerini göz ardı etmemek, bu alanların ileriye yönelik kullanım ve korunmasında çok önemlidir. Bu nedenle kullanıcıların Sarıçay ve çevresinde olmasını istedikleri açık yeşil alanlar, kafeterya ve restoranlar, yürüyüş yolları, piknik alanları ve seyir alanları gibi kullanımlar için mekânlar tasarlanmalıdır. Aynı zamanda alan kent içinde yer aldığından daha çok yaya olarak ulaşılmaktadır. Bu göz önünde tutularak alana kent sirkülasyonuna bağlı yürüyüş alanı niteliği kazandırılabilir. Bu doğrultuda Sarıçay'ın iki kıyısı arasında uzanacak yaya köprülerinin niteliği de çok önemli olacaktır. Mevcut yaya köprüsü kullanıcılar tarafından da yetersiz olarak nitelenmektedir. Bu bağlamda sirkülasyonu aksatmayacak geniş, güvenli, bakımlı ve nitelikli köprü bağlantısı zorunludur.

Katılımcıların %74,1'lik bir kesimi alanın yapısal tasarımını beğenmemektedir. Aynı zamanda alandaki mevcut oturma ve dinlenme yerlerinin konumları sayıları ve kullanılan donatıların şekil ve kaliteleri %71'lik bir oranda yetersiz görülmüştür. Buna göre Sarıçay ve çevresindeki yapıların restore, tadilat ve bakımlarının ivedilikle yapılması, atıl durumda olanların yıkılıp yenilenmesi zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Çanakkale'de şiddetli rüzgâra maruz kalındığı dikkate alınırsa bu alanda yapılacak çalışmalarda bunun da göz önünde bulundurulması zorunludur. Bu kapsamda alanda rüzgar perdesi olarak yoğun

bitkisel materyal kullanılmalıdır. Özellikle yaz aylarında gün içindeki kullanımı artırmak için gölgelik alanlara yer verilmesi de gerekmektedir.

Kentsel yerleşim açısından Sarıçay'ın kuzey kıyısında geniş bir yer tutan Fevzipaşa Mahallesi'ndeki yanlış kullanımlar kıyıda kısıtlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanın yeniden yapılandırılması, alanın kent merkezi ile bütüncül olarak kullanımını sağlayacaktır. Sarıçay'ın her iki tarafında uzanan kentsel alanların da birbiri ile bağlantılarının kurulması sağlanmalıdır. Böylece Kepez, Yeni Kordon, Sarıçay ve Eski Kordon bir bütün halinde kentsel rekreasyona kazandırılacaktır.

Sarıçay, mevcut kirletici unsurlardan temizlenerek kentlinin su ile ilişkisi maksimum düzeyde tutulabilir. Alanda kıyı boyunca ahşap platformların, farklı kullanımlarla ve yeşil alanlarla bütünleştirilmesi bir çözüm önerisi olabilecektir. Suya bağlı aktiviteler kapsamında, çayda konumlanmış su oyunları ve balık iskeleleri de tasarlanmalıdır. Kıyıda yer alan sandalların çekek yerlerine alınması kıyıda insan kullanımının artırılmasını da sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

[1] Balcı D, 2002. Kentsel Kıyı Mekanı Düzenleme Sorunlarının Kadıköy-Kartal Sahilyolu Güzergahı Kıyı Kullanımı Örneklemesiyle İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[2] Kurdak Ö. E, 1995. Nehir Kıyısı Kentlerde Kıyı Çevresinin Oluşumu: Adana-Seyhan Nehri Kıyısında Bir Düzenleme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

[3] Kılıç A, 1999. Kıyıdan Geri Çekilme Sürecinde Kent-Kıyı İlişkisi, Kentsel Kıyı Tanımı ve Bu Kavrama Dayalı Kentsel Kıyı Gelişme Stratejileri: İstanbul Örneği. Doktora Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[4] Erten İ, 2006. Çanakkale Kent Yazıları, Mayıs 2006, Çanakkale.

[5] Koç T, 2006. Çanakkale'nin Kentsel Gelişimi (1462-2006) İle Fiziki Coğrafya İlişkisi, Durum raporu, Çanakkale.

[6] Anonim 2001, Çanakkale İli Çevre Durum Raporu, T.C. Çanakkale Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Çanakkale.

[7] http://www.canakkale.gov.tr/ckale_nufus.htm?mn=1&sm=1-2.

[8] Durukan S.K, Cengiz A.E, Kelkit A, 2006. Sarıçay (Çanakkale)'ın Kıyısal Alan Kullanımı Açısından İncelenmesi, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları VI. Ulusal Konferansı, Muğla.

[9] Wilcock D.N, 1992. River and Inland Water Enviroments,Enviromental Managment, Volume II. The Ecosystem Approach, VUB University Pres, Pleinlaan,1050, Brussels-Belgium.

[10] Bren A, Rigby D , 1996. "The New Waterfront A Worldwide Urban Success Story", Thames and Hudson: McGraw-Hill, Inc., 224 pp., New York.